

BEST PRACTICES 2017

VOKA CHARTER DUURZAAM ONDERNEMEN
VOKA MILIEUCHARTER

2017
MILIEUCHARTER
Oost-Vlaanderen

Voka Charter
Duurzaam
Ondernemen

VOKA Kamer van
Koophandel
Oost-Vlaanderen

EROV
Economische Raad
Provincie Oost-Vlaanderen

DUURZAAM ONDERNEMEN INSPIREERT

Duurzaam en succesvol ondernemen gaan hand in hand en versterken elkaar. Duurzaam ondernemen is niet langer het speelveld van dromers. Het is vandaag en morgen essentieel in het creëren van welzijn en welvaart. Voka trekt mee aan de kar via haar Charter Duurzaam Ondernemen. Zo zetten we samen duurzaam ondernemen om in praktijk.

De Verenigde Naties gaven in 2015 een nieuwe push aan maatschappelijk verantwoord ondernemen. Meer dan 150 wereldleiders ondertekenden de Sustainable Development Goals, en verbinden zich ertoe om samen in te zetten op people, prosperity, partnerships, peace en planet. Voka omarmt dit initiatief en vertaalt de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen naar het bedrijfsleven, onder meer binnen het Voka Charter Duurzaam Ondernemen en Milieucharter Oost-Vlaanderen.

Elke onderneming die het Voka Charter Duurzaam Ondernemen onderschrijft, verbindt er zich toe om:

- Duurzaam ondernemen op een proactieve manier te integreren in het bedrijfsbeleid
- Doelstellingen en concrete acties te formuleren passend binnen de SDG's van de VN
- Te rapporteren over de geboekte resultaten aan de evaluatiecommissie
- Extern te communiceren over de uitgevoerde acties
- Continu te werken aan de conformiteit met de sociale, welzijns- en milieuwetgeving

Elke Vlaamse onderneming of organisatie kan zich kandidaat stellen voor deelname, ongeacht grootte van de onderneming, aantal werknemers of aard van de activiteit. De enige voorwaarde is het engagement om te voldoen aan de sociale, welzijns- en milieuwetgeving, en het opmaken en realiseren van een actieplan.

Het Voka Charter Duurzaam Ondernemen bouwt verder op het Voka Milieucharter dat sinds 1997 Oost-Vlaamse bedrijven aanzet tot een actief milieubeleid en bedrijven de mogelijkheid om vrijwillig en op maat van hun onderneming milieudoelstellingen te bereiken.

Waarom deelnemen?

- ✓ imagoversterkend
- ✓ op maat van uw bedrijf
- ✓ netwerk van bedrijven gepassioneerd door duurzaam ondernemen
- ✓ motor voor continue verbetering
- ✓ transparante communicatie met de stakeholders
- ✓ bron van inspiratie
- ✓ effectief instrument bij de sensibilisering van werknemers
- ✓ jaarlijkse evaluatie door een team van externe deskundigen
- ✓ resultaatgerichte aanpak, complementair met de meer procesgerichte ISO-aanpak
- ✓ driejaarlijkse controle op conformiteit met de sociale, welzijns- en milieuwetgeving

Elk jaar lichten de laureaten hun mooiste actie toe en zetten hierbij zowel de milieu-, als de financiële en sociale voordelen in de verf. Op die manier willen zij u inspireren en uitdagen om zelf ook duurzaam aan de slag te gaan.

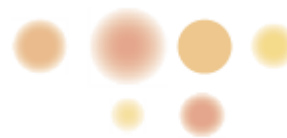
Want duurzaam ondernemen inspireert.

Team Duurzaam ondernemen

DuurzaamOndernemen.OV@voka.be | www.voka.be/vcdo

2017
MILIEUCHARTER
Oost-Vlaanderen

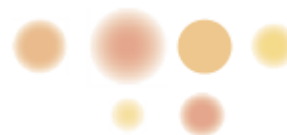
Inhoudstafel

De voorbeeldacties zijn alfabetisch gerangschikt per bedrijf. U vindt ze ook op onze website: <https://www.voka.be/communities/voka-charter-duurzaam-ondernemen-vcdo>

BEDRIJFSNAAM	INSPIRERENDE ACTIE
ArcelorMittal Gent	Verminderen elektriciteitsverbruik door 'SMART cooling'
Arteco nv	Duurzaamheidsrapport
ASSA ABLOY Entrance Systems Belux	Vermindering brandstofverbruik bedrijfswagens
Bekina nv	BRAVO (Bewegen – Rookstop – Alcohol – Voeding – Ontspannen)
Bolton bvba	Deelname OpenBedrijvenDag
Breydel - vleeswaren Antonio bvba	Breydel steunt aardappelproject in het Zuiden
Brouwerij L. Huyghe	Extra moutsilo's bij de brouwzaal
Cargill nv	Technische oplossing stofreductie
Durabrik Bouwbedrijven nv	Duurzamer wagenpark: elektrisch en CNG
E. Van Wingen nv	Overdekte fietsenstalling
Eandis	Groene mobiliteit
Envisan nv	Fysicochemische reinigingsinstallatie
EOC Belgium - Oudenaarde	Optimalisatie vullingsgraad filterkoekcontainers
EOC Surfactants - Evergem	RSPO - RoundTable Sustainable Palm Oil
FARYS (- T.M.V.W.)	Gsm's in ruil voor bomen & IT-materiaal voor een goed doel
Groep INTRO Maatwerk Aalst	Bandenspanningsactie
Hamann International Logistics nv	Vernieuwing wagenpark

2017
MILIEUCHARTER
Oost-Vlaanderen

BEDRIJFSNAAM	INSPIRERENDE ACTIE
Honda Motor Europe Logistics NV Site Aalst	Maatschappelijk engagement
Honda Motor Europe Logistics NV Site Gent	Recyclage bindlint
KrisKras vzw	Duurzaamheidstool
Meyland NV	Zuurstof voor onze medewerkers
Milliken Europe bvba	Optimalisatie brandveiligheid
Niko nv	LED-relighting met Zublin LED-verlichting
North Sea Port	Duurzame mobiliteit versterken
Odisee campus Dirk Martens	Vernieuwen van luchtgroepen hoofdgebouw
ON Semiconductor Belgium	Optimalisatie isolatie ovens
OVMB - Oostvlaams Milieubeheer	Herhaling risico-analyse psychosociale aspecten
Ryhove - Merelbeke	Gewoon Gezond
Sofico nv	Beleid rond goede doelen
Stora Enso	Hergebruik van gezuiverd afvalwater als waswater in de gaswaster
TOTAL Belgium nv	Communicatie
Trianval	Werkgroep "veiligheid werkt"
Vandenbussche nv	Vandenbussche verzamelt kledij voor Wereldmissiehulp
Victor Buyck Steel Construction - afdeling Eeklo	Duurzaamheidsverslag
Voka - Kamer van Koophandel Oost-Vlaanderen	Car Free Day
Vondelmolen nv	Goede dialoog bedrijf - omgeving/maatschappij
Zorgcampus Denderrust vzw	Bijenhôtel

2017
MILIEUCHARTER
Oost-Vlaanderen

CASE ARCELOR MITTAL

Verminderen elektriciteitsverbruik door 'SMART cooling'

Om staalplaat koudvervormbaar te maken moet het materiaal, dat juist door het koudwalsen verhard is en als zodanig niet verder kan verwerkt worden bij de klanten, een thermische behandeling ondergaan. Dit laatste kan bij ArcelorMittal Gent ofwel via de stapelgloeierijen ofwel via de continugloeilijn (CAPL).

Doel van het project was om het elektriciteitsverbruik van de koelzones van de CAPL te reduceren. D.m.v. pareto analyses werden 6 deelprojecten gedefinieerd. De voornaamste doelstelling was om het beschikbare koelvermogen af te stemmen op het gevraagde koelvermogen. Zo konden we door de werking van de warmtewisselaars te optimaliseren het vereiste debiet van de koelmedia verminderen en dus de diverse pompen op een lager toerental laten draaien en derhalve met minder elektriciteitsverbruik. Daarnaast werden nog een aantal andere principes toegepast om de optimale werkingpunten te vinden overeenkomstig de koelvraag (bv. bij wijziging van breedte en/of dikte staalplaat).

De grote baten zijn voornamelijk gerealiseerd dankzij onderstaande wetmatigheid. Het vermogen voor een ventilator/pomp is niet lineair t.o.v. het toerental. Een reductie van het toerental met 20% zal de flow reduceren met 20% maar het noodzakelijk vermogen met 50%.

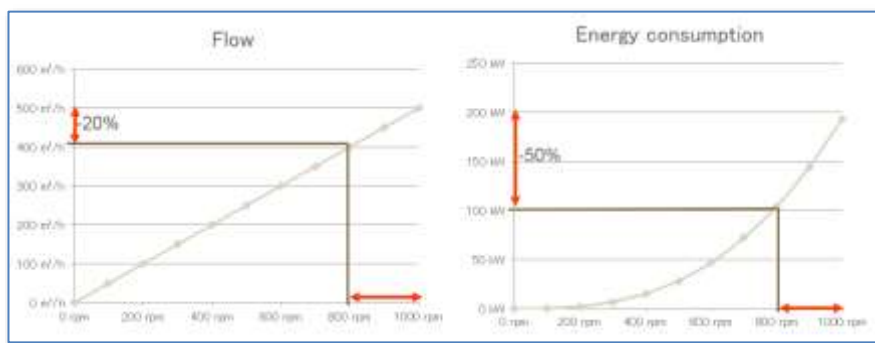
<https://belgium.arcelormittal.com>

Sector

Basisindustrie

Activiteiten

Productie van vlak koolstofstaal:
Warmgewalste plaat
Koudgewalste plaat
Verzinkte plaat
Organisch beklede plaat
Lasergelaste vormstukken

Economisch voordeel

Projectkost: 360.000 €

Recurrente opbrengst: 390.000 €/jaar

Milieuvoordeel

Significante vermindering specifiek elektriciteitsverbruik van ca. 30 % :
-18,7 kWh/ton (ca. 600.000 ton/jaar)

Sociaal voordeel

Draagt positief bij tot het imago van onze organisatie op gebied van energie-efficiëntie.

CASE ARTECO NV

Duurzaamheidsrapport

Arteco heeft als doel hoogkwalitatieve producten te leveren op een milieu-, gezondheidsvriendelijke en veilige manier. Arteco verbindt er zich toe om zijn activiteiten uit te voeren op een duurzame en sociaal verantwoorde manier. In deze context werd een rapport duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen opgesteld in 2017. In samenwerking met PwC en met input van de verschillende stakeholders, werd een materiality matrix opgesteld. Vervolgens werden de verschillende departementen hierbij betrokken.

Het resultaat is een rapport (beschikbaar via de website of op aanvraag op papier) met informatie over economische en sociale onderwerpen; resultaten met betrekking tot milieu, veiligheid en gezondheid en doelstellingen voor de toekomst.

Economisch voordeel

Geen rechtstreeks meetbaar economisch voordeel. Het rapport wordt via de website frequent geraadpleegd door verschillende klanten.

Milieuvoordeel

Geen meetbaar milieuvoordeel

Sociaal voordeel

Positieve appreciatie van de verschillende stakeholders en het personeel.

www.arteco-coolants.com

Sector:
Chemische nijverheid

Activiteit:
Ontwikkeling en productie
koelvloeistoffen en heat transfer
fluids voor auto- en industriële
toepassingen

CASE ASSA ABLOY

Vermindering brandstofverbruik bedrijfswagens

Het bedrijfswagenpark heeft in onze activiteit de grootste milieu-impact. Acties die hierop gericht zijn, hebben dan ook de meeste impact op het leefmilieu. Om het gemiddeld brandstofverbruik duurzaam te verminderen, zijn volgende acties genomen:

- Individuele communicatie van het persoonlijk verbruik van elke bestuurder van een bedrijfswagen, inclusief historiek van de 2 voorgaande jaren opgenomen. Indien de bestuurder 20% meer dan gemiddeld verbruikt, worden acties gevraagd.
- E-CO₂ project, in samenwerking met de externe partner Green-Solutions met als doel brandstof te besparen en zo minder CO₂ uit te stoten. De banden van de bedrijfswagens worden twee maal per jaar gecontroleerd.
- Verspreiding van tips voor Ecodriving in de praktijk.

Op de individuele communicatie komt er feedback, er wordt over gesproken in de wandelgangen. Het is positief dat over dit thema wordt gepraat onder de collega's en dat men beter wil doen.

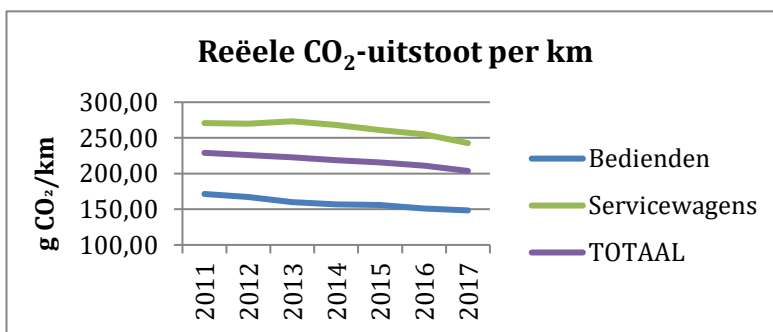
Met betrekking tot de controles van de bandenspanning zijn er in 2017 216 bedrijfswagens gecontroleerd. Bij 18% daarvan was de bandenspanning optimaal, 81% had een te lage bandenspanning en 1% had een te hoge bandenspanning. Alle banden werden tijdens de interventie op punt gesteld, ontbrekende wielopjes werden vervangen.

Economisch voordeel

Een optimale bandenspanning draagt bij tot een lager brandstofverbruik, een lagere uitstoot en dus ook tot een kostenbesparing.

Milieuvoordeel

Vergeleken met 2013, heeft ons bedrijfswagenpark in 2017 19g CO₂ per gereden km minder uitgestoten - een verschil van 131 ton CO₂ op jaarbasis.

Sociaal voordeel

Deze actie leidt tot meer bewustwording van onze medewerkers rond het milieuverantwoord gebruik van de bedrijfswagens.

ASSA ABLOY

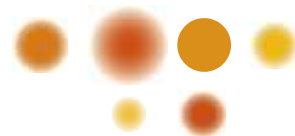
www.assaabloyentrance.be

Sector
Bouw

Activiteiten

Het verkopen, monteren, onderhouden, service verlenen, moderniseren en upgraden van automatische deuren, industriële poorten, snelrolopoorten, hangaarpopen en laad-en lossystemen

CASE BEKINA

BRAVO (Bewegen – Rookstop – Alcohol – Voeding – Ontspannen)

Het mooiste project waar je ooit zal aan werken is JEZELF!

Met de lancering van het BRAVO project wil Bekina® de gezondheid van de medewerkers de aandacht geven die het verdient. Daarom organiseren we regelmatig sessies samen met professionele partners om elke medewerker de kans te geven meer te weten te komen over gezonde voeding, kennis te laten maken met yoga, te stoppen met roken (Allen Carr methode) en om samen met collega's de stap te zetten naar gezond bewegen.

We proberen het BRAVO project echt bij iedereen te laten leven in het bedrijf. We moedigen mensen aan om hun ervaringen te delen en ook om anderen aan te sporen mee te doen.

Het BRAVO project werd gelanceerd eind 2016 en is nog steeds volop aan de gang. Want werken aan jezelf doe je toch ook je leven lang, niet?

Economisch voordeel

We werken allemaal samen aan onze gezondheid en willen zorg dragen voor ons lichaam (people). We hopen ook dat dit een positieve invloed zal hebben op het absentieïsme wat dan op zijn beurt weer voordelig is voor het bedrijf (profit).

Milieuvoordeel

Bekina® medewerkers werken in de landelijke omgeving van de Vlaamse Ardennen, dé fietsregio bij uitstek. Alle medewerkers hebben dan ook de mogelijkheid een e-bike te leasen om ermee naar het werk te komen. Op dit moment komt ongeveer 20% van het personeel op regelmatige basis met de fiets naar het werk.

Sociaal voordeel

Met de opstart van het BRAVO project wensen we ook de mensen dichter bij elkaar te brengen. De organisatie van de benefietactie Bekina® Boots Run ten voordele van To Walk Again (Marc Herremans) brengt dan weer een extra dimensie door het sportieve, teamgerichte aspect van Beweging en Ontspanning te gaan koppelen aan het sociale door bij te dragen aan een goed doel.

www.bekina-boots.com

Sector:
kunststof-verwerking

Activiteiten:
Productie van laarzen

2017
MILIEUCHARTER
Oost-Vlaanderen

Bolton bvba
Onegem 97d
9300 Aalst
www.bolton.be

Sector
Print- en drukwerk

Activiteiten

- Bedrijfsdrukwerk
- Gelegenheidsdrukwerk (vooral huwelijk en geboorte)
- Planafdruk
- Posterprinting
- Bedrukken van textiel en gadgets

CASE BOLTON

Deelname OpenBedrijvenDag 2017

Eind 2016 verhuisden we met Bolton van een rijwoning in het centrum van Aalst naar een nieuw gebouw midden in het groen aan de rand van de stad. Om iedereen te laten weten waar we naartoe verhuisd zijn en wat er gebeurt achter de witte muren van ons gebouw, schreven we ons in voor OpenBedrijvenDag. Op 1 oktober 2017 kregen we 480 kijklustigen over de vloer. De burens kregen een VIP-rondleiding en ook ons hele team was van de partij (Peace)! De bezoekers kregen een ter plaatse gemaakte kalender met hun eigen foto mee en leerden een bedrukking op een katoenen zakje te zetten (People). Je kon een filmpje bekijken van hoe de kleurenprinter er aan de binnenkant uitziet en alle machines die draaiden, werden bediend door mensen met kennis van zaken, zodat alle vragen met een deskundige uitleg konden beantwoord worden. De opbrengst van de schminkstand en de fietsverhuur van de parking naar Bolton ging volledig naar Levensloop Aalst dat op hetzelfde moment plaatsvond (Prosperity). De geschiedenis van ons bedrijf werd beschreven, alsook de totstandkoming van ons duurzame gebouw en onze milieuvriendelijke manier van werken (Planet). We werkten samen met Junior Chamber International Aalst en Dokumentatiecentrum Aalst Karnaval, twee verenigingen waarmee we sterke samenwerkingsverbanden onderhouden (Partnership).

Economisch voordeel

De 'oude' klanten weten ons nu weer terug te vinden en 'nieuwe' klanten weten waar ze terecht kunnen voor hun print- en drukwerk.

Milieuvoordeel

Het milieuvoordeel zit voornamelijk in de totstandkoming van ons gebouw en onze milieuvriendelijke manier van werken.

- Vloerverwarming op basis van geothermie
- Ledverlichting
- Recuperatie regenwater als spoelwater voor de toiletten
- Recuperatie van lege verpakkingen
- Recyclage van papier- en kartonafval
- Recyclage van tonerbussen
- Recyclage van verpakkingsplastic
- Sorteren en scheiden van afval
- Machines worden volledig afgezet bij het stoppen met werken

Sociaal voordeel

Ons personeel was nogal sceptisch over onze deelname aan OpenBedrijvenDag: 'Wie is er nu geïnteresseerd in een klein bedrijfje als het onze...?' Maar hun lachende gezichten en hun enthousiasme op de dag zelf, vertelden genoeg...

CASE BREYDEL

Breydel steunt aardappelproject in het Zuiden

Breydel is meer dan een productiebedrijf. Sociaal engagement is een belangrijk aspect van de bedrijfsmissie. Het bedrijf steunt diverse goede doelen via allerlei evenementen. Zo worden de opbrengsten van de Breydelfeesten – een populair volksfeest waarbij in een reuzenpan van 3,40 diameter een Breydelgerecht voor 1000 mensen bereid wordt op houtvuur - grotendeels geschonken aan het project Conpapa van de Belgische NGO Trias.

Hiermee helpt Breydel de kleinschalige aardappelboeren in het Andesgebergte (Ecuador) met het professionaliseren van hun teelt.

www.breydel.be

Sector

Voedingsindustrie

Activiteiten

Vleeswarenproducent

Economisch voordeel

Dankzij de tussenkomst van Fevia, de federatie van de Belgische voedingsindustrie, ontstaat een uniek hefboomsysteem. Hierdoor wordt het door Breydel geschonken bedrag uiteindelijk ruim verzevenvoudigd. Door de tussenkomst en begeleiding van Trias wordt ook geijverd voor eerlijke handel.

Milieuvoordeel

Een milieuvoordeel is hierbij niet relevant.

Sociaal voordeel

In 2014 is een delegatie van Conpapa afgezakt naar de Breydelfeesten in Gavere. Zaakvoerder Ivan De Keyser nam in 2015 het initiatief om samen met een groep van zestien Vlaamse ondernemers de Trias projecten in Ecuador te bezoeken. Dit project blijft zodoende verder leven bij de medewerkers en meerdere stakeholders van Breydel.

CASE BROUWERIJ L. HUYGHE

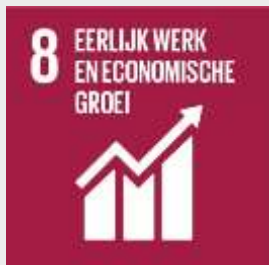
Extra moutsilo's bij de brouwzaal

www.website.be

Sector
Brouwerij

Activiteiten
Brouwen van bier

Bij de bouw van de brouwzaal in 2011 zijn er 5 moutsilo's geplaatst. Daar we een brouwerij zijn met enorm veel soorten bier, en dus enorm veel soorten mout en graan hebben dienen we ook nog verschillende soorten mout en graan aan te kopen in zakgoed. Deze zakken van 50kg dienen uitgegoten te worden in kleine silo's in de brouwzaal. Dit is een lastig werk voor de brouwer.

Door het bijplaatsen van 2 silo's van 30 ton kunnen we terug een groot aantal zakken uitschakelen en het voor de brouwer gemakkelijker maken.

Economisch voordeel

Het economisch voordeel bestaat uit betere prijzen van het mout door minder transport en minder afval. Hierdoor is het totale financieel voordeel 18.740€. De investering bedroeg 57.250€. dit heeft dus een ROI van ongeveer 3 jaar.

Milieuvoordeel

Doordat er minder zakken gebruikt worden zal het restafval met ongeveer 0.8 ton verminderen.

Verder zal er minder transport zijn daar een bulktransport gemiddeld 28.5 ton mout bevat en een levering in zakgoed was gemiddeld 6.6 ton. Hierdoor is er een vermindering van CO₂-uitstoot door het transport van ongeveer 2.8 ton.

Sociaal voordeel

Door deze actie moesten er door de brouwer 3953 zakken van 50kg mout minder uitgegoten worden dan het jaar voordien, en dit ondanks een productiestijging van 5.7%.

Verder daalt de overlast van mobiliteit voor de burens verder.

CASE CARGILL:

Stofreductie Technische oplossing

De aanvoer van koolzaad of sojabonen gebeurt via een lange band tussen buurbedrijf Eurosilo en onze site. Op het einde van de band komt het product in de voet van de elevator terecht, waarna het naar boven wordt getransporteerd, en in onze silo's gestockeerd. Op het overslagpunt van de transportband naar de elevator kwam steeds stof vrij. In eerste instantie werd een windscherm geplaatst, maar de omgeving werd lokaal nog steeds verontreinigd.

Er werd een project uitgewerkt om het probleem aan de bron aan te pakken. Er werden extra schrapers op de transportband geplaatst, en al het vrijgekomen stof wordt nu gevangen door een filter. Het verzamelde stof wordt even verderop terug in het systeem gebracht. Het resultaat is een zo goed als volledige reductie in diffuse stofemissies op het overslagpunt, en bijgevolg een nette werkomgeving.

www.cargill.be

Sector

Levensmiddelen industrie

Activiteiten

Vervaardigen van plant-aardige olie, productie van biodiesel

9 INDUSTRIE,
INNOVATIE EN
INFRASTRUCTUUR

Economisch voordeel

Geen, uitgezonderd reductie in tijd om de omgeving te reinigen.

Milieuvoordeel

Voorkomen van diffuse stofemissies op het overslagpunt.

Sociaal voordeel

Nettere werkomgeving.

Minder stofhinder naar omgeving (buurbedrijven).

CASE

Duurzamer wagenpark: Elektrisch en CNG

Onze 91 bedrijfsvoertuigen leggen jaarlijks samen ongeveer 2 miljoen km af. Om de bijhorende CO₂ uitstoot op te nemen is er 25 hectare bos nodig! En dan zwijgen we nog over fijn stof en de rest....

Vanuit onze waardengedrevenheid willen we hier iets aan doen en versneld inzetten op een duurzamere mobiliteit. Dit doen we met verschillende acties, waaronder een drastische vergroening van het wagenpark.

In 2017 liepen 36 lease contracten ten einde. Goed voor 40% van onze vloot. Hét ideale moment dus om een nieuwe en duurzaam wagenparkbeleid uit te werken: de nieuwe wagens zijn geselecteerd op basis van een maximale CO₂ uitstoot, ECOscore en hun TCO (Total Cost of Ownership).

Concreet gaat de voorkeur naar elektrische wagens of CNG wagens.

www.durabrik.be

Sector
Bouw

Activiteiten
Bouwen en renoveren van
Woningen
Realisatie van woonprojecten

Economisch voordeel

Volgens de TCO berekening blijkt een elektrische wagen of CNG wagen voor Durabrik voordeliger te zijn dan een wagen op Diesel of Benzine. Het volledige voordeel wordt aan de medewerker gegeven via een duurzaamheidsbudget.

Sociaal voordeel

Met dit duurzaamheidsbudget kan de medewerker kiezen voor een (elektrische) fiets, een laadpaal en/of zonnepanelen voor thuis. De installatie van de laadpalen en de zonnepanelen gebeurt door onze dochteronderneming Ecopuur. Zij voorzien ook de nodige laadinfrastructuur op de site van Durabrik.

Milieuvoordeel

Deze actie is een succes, 25% van de nieuwe wagens zijn elektrisch of CNG: 3 medewerkers kozen voor een elektrische wagen (e-golf) en 6 medewerkers voor een CNG wagen (Octavia CNG). Dankzij deze keuzes daalt de gemiddelde CO₂ uitstoot van onze vloot naar 99g/km!

Vervolgactie: Ook dit jaar wordt een deel van de vloot vervangen. Hiervoor hebben we het aanbod van elektrische wagens en CNG-wagens geüpdatet!

CASE E. VAN WINGEN:

Fiets onder dak: EVW trapt op eigen kracht

www.vanwingen.be

Sector:
Bouw

Activiteiten:

- Noodstroomaggregaten
- Warmtekrachtkoppeling
- Biomassavalorisatie
- Mini-WKK
- Energiesturingen

E. VAN WINGEN NV voert al sinds 2014 een actief MVO beleid dat steunt op de principes van ISO 26000. De betrokkenheid van de medewerkers wordt op alle niveaus aangemoedigd en vertaalt zich in werkgroepen die allerhande thema's aanpakken. Zo kwam een fietsenstalling tot stand die niet enkel door de interne CAD tekenaars werd ontworpen, maar waarvan ook de bouwwaanvraag en de bouw door het team werd gepland en gecoördineerd. Er werd bovendien gekozen voor duurzame materialen.

Deze werkgroep had als kernwoorden 'groene mobiliteit' en hoopt met deze fietsenstalling het gebruik van de fiets als alternatief voor de (bedrijfs)wagen te stimuleren. In de fietsenstalling is eveneens de mogelijkheid voorzien om je elektrische fiets op te laden. Hierdoor wordt de stroom die EVW zelf opwekt met de Mini-WKK nu dus ook gebruikt voor de fietsbatterij, wat de duurzaamheid nog versterkt.

In oktober 2017 werd de fietsenstalling ingehuldigd.

Economisch voordeel

De fietsenstalling staat prominent op onze bezoekersparking. Door de mogelijkheid te voorzien om elektrische fietsen op te laden, leggen we de link naar de Mini-WKK, het product dat EVW aanbiedt aan KMO's en andere middelgrote gebruikers die decentraal en onafhankelijk in hun eigen stroombehoefte wensen te voorzien. "EVW trapt op eigen kracht" is het uithangbord en wekt de belangstelling van onze bezoekers die zien hoe *Smart Energy for Smart Business* op een eenvoudige manier in de praktijk wordt gebracht.

Milieuvoordeel

Wie met de fiets naar het werk komt, draagt bij tot een schoner milieu en minder auto's op de weg. De volgende stap van EVW zal gaan in de richting van het aanbieden van een mobiliteitspakket waarin de werknemers kunnen kiezen tussen een auto en/of een fiets. Ook elektrisch fietsen is verbonden met een milieuvoordeel: de batterij wordt immers geladen met de energie-efficiënt opgewekte stroom van de EVW Mini-WKK.

Sociaal voordeel

De inhuldiging van de fietsenstalling was meteen de gelegenheid voor een gezamenlijke fietstocht en een feestje waarop ook de families van de medewerkers waren uitgenodigd. Zo werd het verhaal van groene mobiliteit doorgetrokken naar het bevorderen van een toffe sfeer onder de collega's.

CASE EANDIS

Groene mobiliteit

Eandis wil een voortrekkende rol spelen in milieubewust rijden. We organiseren infosessies over duurzame mobiliteit, in samenspraak met de lokale besturen. Ook professionele doelgroepen (garagehouders, installateurs elektriciteit en gas en anderen) komen aan bod.

Voor steden en gemeenten ontwikkelden we een aanbod op maat met elektrische en CNG-voertuigen, elektrische fietsen, de MobiScan (analyse van voertuigenpark), oplaadpunten enzovoorts.

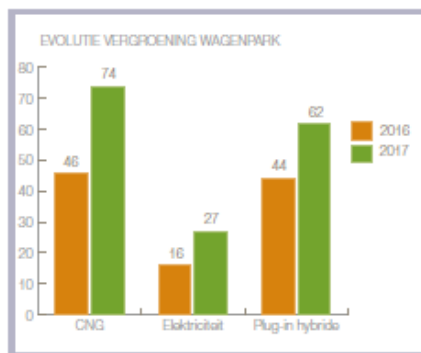
Voor de eigen mobiliteit volgen we het 3V-beleid: voorkomen, verduurzamen en vergroenen. Een interne mobiliteitswedstrijd promootte duurzame woon-werkverplaatsingen. 500 medewerkers deden mee aan een duurzame verplaatsingsdag. Voor het onderhoud van bedrijfsfietsen doen we een beroep op de sociale economie. Er geldt voor leasingwagens een ambitieuze maximum CO₂-uitstoot én een CO₂-referentienorm met malussysteem voor wie bij de keuze van een leasingwagen deze norm niet respecteert.

Economisch voordeel

Het economisch voordeel staat niet voorop in dit beleid.

Milieuvoordeel

In 2017 leverden we aan gemeentebesturen 131 duurzame voertuigen, 38 elektrische fietsen, 21 aardgasvulstations, 343 voertuiglaadpalen en 11 fietslaadpalen. 30% van de leasingwagens is nu al groen (zie grafiek). 1.541 deelnemers aan de interne mobiliteitswedstrijd reden 3,4 miljoen duurzame kms en bespaarden zo 670.862 kg CO₂.

Sociaal voordeel

Het personeel reageerde heel positief op deze mobiliteitsinitiatieven, wat een motiverende factor is.

www.eandis.be

Sector: energie

Activiteiten:

Distributie van elektriciteit en gas, openbare verlichting

CASE ENVISAN

Fysicochemische reinigingsinstallatie

Envisan trekt volledig de kaart van valorisatie van afvalstromen en circulaire economie. Om deze strategie kracht bij te zetten, investeert Envisan in de fysicochemische reiniging van verontreinigde gronden, sedimenten, rioolkolkenslib en veegvuil.

Vanuit deze visie kocht Envisan twee fysicochemische installaties aan: een mobiele installatie voor de verwerkingscentra in België en een vaste installatie voor het grondverwerkingscentrum in Zuid-Frankrijk.

Met deze investering zal Envisan voortaan zwaar vervuilde gronden kunnen valoriseren en opnieuw als secundaire grondstoffen kunnen aanbieden op de markt.

www.envisan.com

Sector
Bodemsanering

Economisch voordeel

Deze investering levert indirect een economisch voordeel op voor Envisan. De fysicochemische reiniging kan voortaan in-house gebeuren, wat intern kan leiden tot kostenoptimalisatie. Bovendien zal de productie van de secundaire grondstoffen extra opbrengsten opleveren, waardoor de installatie op korte termijn terug kan worden verdiend.

Milieuvoordeel

De fysicochemische installatie kan verontreinigingen met zware metalen, koolwaterstoffen, PAK's, asbest, enz. uit gronden verwijderen. De gereinigde reststromen zoals zand, puin, enz. krijgen als secundaire grondstoffen in bouwtoepassingen een tweede leven (valorisatie). Hierdoor kan het gebruik van nieuw te ontginnen grondstoffen worden vermeden. Kortom, met deze installatie zet Envisan volledig in op circulaire economie.

Sociaal voordeel

Met deze investering creëert Envisan extra tewerkstelling in haar centra.

CASE EOC

Optimalisatie vullingsgraad filterkoekcontainers

Optimalisatie van de vullingsgraad van de filterkoekcontainers voor de fabriek van EOC Belgium in Oudenaarde. Door een betere opvolging worden de filterkoekcontainers van de fysicochemische waterzuivering optimaler gevuld. Dit resulteert in beduidend minder transporten op de openbare weg.

In 2018 wordt een gelijkaardig project gerealiseerd voor de filterkoekcontainers van EOC Belgium in Evergem.

Economisch voordeel

Op jaarbasis (voor 2017) komt dit overeen met 67 minder ritten (traject Roeselare -> Oudenaarde -> Antwerpen -> Roeselare).

Milieuvoordeel

Op jaarbasis betekent dit ongeveer 18.000 km minder verreden kilometers met de vrachtwagen. Hierdoor wordt er 14 ton minder CO₂ uitgestoten op jaarbasis.

Sociaal voordeel

Minder transporten met de vrachtwagen op de snelweg naar Antwerpen. Kleine bijdrage in de vermindering van het fileleed.

www.eocgroup.com

Sector
Chemie

Activiteiten

- Industriële kleefstoffen
- Basisproducten papier, bouw en tapijtsector
- Mengsels voor de tapijtsector
- Polymeren voor textiel, verf, coating en bouwindustrie

CASE EOC SURFACTANTS

RSPO

(RoundTable Sustainable Palm Oil)

Het keurmerk Certified Sustainable Palm Oil geeft aan de palmolie in een product duurzaam is geproduceerd. Het is een keurmerk van RSPO (Roundtable for Sustainable Palm Oil). Dit is een internationale organisatie waar bedrijven en milieuorganisaties zich inspannen om de palmolieteelt wereldwijd duurzamer te maken.

Economisch voordeel

Waarom heeft EOC een certificering nodig? Enerzijds op vraag van de klant en anderzijds om de duurzaamheid te garanderen.

Milieuvoordeel

De teelt van de duurzame palmolie is niet ten koste gegaan van natuurbos en de leefomgeving van bedreigde diersoorten.

Sociaal voordeel

Ook heeft het keurmerk criteria voor het respecteren van rechten van werknemers en de lokale bewoners. RSPO gelooft dat landen onderling verschillen in zaken als minimumloon en cultuur. Daarom gelden voor verschillende landen verschillende criteria en principes.

www.eocgroup.com

Sector
Chemie

Activiteiten

- Basingrediënten voor schuimende cosmetica-artikelen (shampoos, douchegels) en voor vloeibare detergenten.

CASE FARYS

GSM's in ruil voor bomen & IT-materiaal voor een goed doel

Ter bevordering van circulaire economie, biodiversiteit en maatschappelijk engagement heeft FARYS grote inzamelacties gevoerd van:

- oude gsm's binnen het bedrijf en ook bij de medewerkers
- oud ICT materiaal enkel binnen het bedrijf

Deel 1: De reden dat we kozen voor gsm's is omdat momenteel naar schatting slechts 1 tot 2% van alle gsm's gerecycleerd of hergebruikt wordt. Per herbruikbare gsm koopt Out of Use, in samenwerking met Natuurpunt, 1 m² grond aan en plant daarop een boom. Maar ook per 4 niet-herbruikbare gsm's wordt hetzelfde gerealiseerd.

Deel 2: Het overige ingezameld oud ICT materiaal van het bedrijf werd via een recuperatiebedrijf gericht afgevoerd. De opbrengst ervan werd geschonken aan Cliniclowns.

www.farys.be

Sector

Watervoorziening

Activiteiten

- Productie, toevoer en distributie van drinkwater
- Sanering van afvalwater
- Beheer van weginfrastructuur
- Beheer van zwembaden en sportinfrastructuren
- Ondersteunen bedrijven bij een efficiënt waterbeheer (RENI, AquaDomo)
- Operationele ondersteuning aan onze publieke partners via een service centrum

Economisch voordeel

Alle opgebrachte financiële middelen zijn aan de actie zelf gespendeerd.

Milieuvoordeel

Samen hebben we 346 niet-herbruikbare en 17 herbruikbare gsm's ingezameld. Dit heeft het hergebruik van de grondstoffen en ook het aanplanten van 119 bomen in een nieuw bos opgeleverd tijdens de nationale boomplantdag op 26 november 2017.

Sociaal voordeel

Medewerkers namen rechtstreekse deel aan de actie door hun eigen gsm in te leveren en zo is een grotere betrokkenheid en bewustzijn voor de natuur, grondstoffen en onze samenleving gecreëerd.

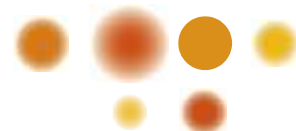

2017
MILIEUCHARTER
Oost-Vlaanderen

CASE GROEP INTRO

Bandenspanningsactie

Bandenspanningsactie bij bedrijfsvoertuigen en privé-voertuigen personeel.

Economisch voordeel

Door met de correcte bandenspanning te rijden verbruik je minder brandstof én verslijten je banden minder snel ! Dus dubbel voordeel !

Milieuvoordeel

- Door minder verbruik van brandstof heb je minder uitstoot
- Door mindere slijtage aan de banden, moet je deze minder snel vervangen, dus meer duurzaam

Sociaal voordeel

Door de actie ook open te stellen voor de privévoertuigen van de medewerkers zorgen we voor meer betrokkenheid en bewustwording.

www.groepintro.be

Sector
Maatwerk

Activiteiten
• Groenonderhoud
Klus- en renovatiewerken

CASE HAMANN

Vernieuwing van het (beperkte)wagenpark

Alhoewel Hamann International Logistics een logistieke dienstverlener is, en geen transporteur, hebben wij omwille van de noodzaak tot flexibiliteit een paar eigen wagens en trailers.

In 2017 heeft Hamann International Logistics beslist dit oude wagenpark te vernieuwen en nieuwe distributiewagens en trailers te kopen.

Economisch voordeel

Zuiniger verbruik ten opzichte van de oudere wagens, conform met de nieuwste veiligheidsnormen.

Milieu en sociaal voordeel

Dit betreft allen Euronorm 6 wagens, met zowel uitgebreide veiligheids- als milieuovertuigingen zoals lane assistance en ecoroll. Dit is een serieuze verbetering tov de oude wagens. De Hamann wagens zijn steeds ongevalvrij geweest en met deze nieuwe wagens willen we deze trend verderzetten.

Het spreekt vanzelf dat de zuinigere motoren en toebehoren een positieve impact hebben op het milieu en de leefomgeving tegenover de oude wagens. Nieuwe wagens/motoren zijn minder vervuילend en produceren minder geluid, hierdoor wordt er bijgedragen aan het beperken van de luchtvervuiling en wordt geluidsoverlast tot een minimum beperkt

www.Hamann.be

Sector

Transport en logistiek

Activiteiten

Logistieke dienstverlening

2017
MILIEUCHARTER
Oost-Vlaanderen

HONDA
The Power of Dreams

www.hondamotoreuropelogistics.com

Sector

Automotive - Logistiek

Activiteiten

Het gecentraliseerde beheer en controle van alle logistieke operaties in Europa, Afrika en het Midden-Oosten, voor alle Honda-producten en hun wisselstukken en de ontwikkeling en beheer van informatiesystemen.

CASE: HONDA AALST

Maatschappelijk engagement

De YOUTH START cursus is een unieke combinatie van een praktijkgerichte training en een motiverende coaching. De deelnemers ontdekken hun talenten, vergroten hun zelfvertrouwen, verbeteren hun attitudes en vergaren een grote dosis bedrijfskennis.

Het VTI en HONDA werken samen met YOUTH START. Studenten krijgen de mogelijkheid om ondernemerschapsvorming te volgen. Op deze manier wordt bijgedragen aan het verhogen van hun bedrijfskennis en worden de positieve attitudes gestimuleerd.

Tijdens hun opleiding werken deze studenten aan het businessplan van de onderneming van hun dromen. Het is belangrijk dat we de jongeren nieuwe toekomstperspectieven bieden om eventueel hun eigen zaak te starten. Maar het is ook belangrijk positieve attitudes te ontwikkelen om hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten.

De samenwerking inspireert jongeren tot ondernemerschap en leert hen zowel de passie, de creativiteit als de inspanningen van het ondernemen. Zij krijgen hierdoor ook een groter respect voor ondernemers en het bedrijfsleven.

De deelnemers die de YOUTH START opleiding 'Vaardig Ondernemen en Ondernemende Vaardigheden' met succes beëindigen ontvangen een certificaat.

In 2018 zal HONDA voor de 3^e maal samen werken met het VTI en met YOUTH START en studenten de mogelijkheid bieden om gebruik te maken van onze faciliteiten.

Economisch voordeel

Opwekken van interesse bij jongeren en bij de onderwijsinstellingen voor ons bedrijf. Potentieel zijn dat werknemers voor ons bedrijf.

Milieuvoordeel

Meewerken aan Sustainable Development Goal nr. 4 van de Verenigde Naties

Sociaal voordeel

Als bedrijf tonen we ons maatschappelijk engagement.

Reeds meerdere jaren geeft HONDA de mogelijkheid aan scholen om stage te volgen in logistiek en bumper productie (verfspuiter). De bedoeling is om studenten de kans te geven hoe er het aan toe gaat in het bedrijf. Op deze manier kunnen bedrijven de studenten de mogelijkheid bieden om later in het bedrijf te komen werken.

Een paar aanschouwingen van de voorstellingen op 14 en 17 maart youth start?

2017
MILIEUCHARTER
Oost-Vlaanderen

HONDA
The Power of Dreams

www.hondamotoreuropelogistics.com

Sector

Automotive - Logistiek

Activiteiten

Het gecentraliseerde beheer en controle van alle logistieke operaties in Europa, Afrika en het Midden-Oosten, voor alle Honda-producten en hun wisselstukken en de ontwikkeling en beheer van informaticasystemen

CASE HONDA GENT:

Recyclage bindlint

Bindlint werd in het verleden bij het restafval geworpen. Na overleg met de afvalophaler worden deze nu selectief ingezameld en ter recyclage aangeboden. Tevens werd een afvalbak ontworpen om de inzameling van het bindlint te vereenvoudigen. Hierdoor worden de medewerkers extra gestimuleerd om deze nieuwe afzonderlijk afvalstroom in te zamelen.

VOOR

NA

Economisch voordeel

Door het gebruik van de nieuwe inzamelbakken winnen de medewerkers tijd.

Kleine opbrengst van de recyclagefractie, maar extra kost door tijdsduur inzamelen extra afvalzakken.

Milieuvoordeel

De spanbanden worden afzonderlijk ingezameld waardoor de afvalophaler ze kan laten recyclen. Hierdoor komen ze niet meer bij het restafval terecht.

Sociaal voordeel

Deze actie werd volledig uitgewerkt door een team van medewerkers. De betrokkenheid van de medewerkers werd zo verhoogd.

De restafvalbakken oogden vaak slordig door bindlint dat eruit hing. In de nieuwe afvalzakken is dit netter.

CASE KRISKRAS VZW

Duurzaamheidstool 'Happy Planet'

KrisKras ontwierp i.s.m. De Aanstokerij (het voormalige Centrum voor Educatieve Spelen) een handige duurzaamheidstool die reisbegeleiders en deelnemers aan KrisKras-reizen mee kunnen nemen op reis. Bedoeling is om het thema 'duurzaamheid' op een laagdrempelige manier ter sprake te brengen en te integreren in de reis. De aantrekkelijk vormgegeven gids met daarin 25 spelen die variëren in duur, aantal spelers en duurzaamheidsgehalte trekt de aandacht. De gids en enkele duurzaam gefabriceerde attributen worden verzameld in een compacte toilettas in reisformaat. Extraatje: de 7 Ecolonisten die meereizen. Ecolonisten zijn kleine mensen met een grote impact. Na het spelen van een spel krijgt de groep één van de Ecolonisten die zich uitstekend lenen voor fotogenieke reisplaatjes.

Tijdens de zomer van 2017 koppelden we hier een lanceringswedstrijd aan met postkaartjes die ingestuurd konden worden. Een 30-tal groepen namen deel en de winnaars wonnen een duurzame daguitstap.

Economisch voordeel

Voor KrisKras was dit een investering zonder de bedoeling om hier economisch voordeel uit de halen.

Milieuvoordeel

Het is op korte termijn moeilijk te meten wat het effectieve milieuvoordeel zal zijn. We hopen door bewustwording te zien dat onze deelnemers op kleine punten het verschil zullen maken in de toekomst. (vb. drinken van kraanwater i.p.v. aankoop flessenwater, weigeren plastic zakken op reis, nadenken over duurzamer vervoer, wat vaker vegetarisch eten, respect tonen naar de lokale bevolking, eten in lokale zaken i.p.v. ketens, ...)

Sociaal voordeel

Zowel reisbegeleiders als deelnemers hebben de Happy Planet zeer goed ontvangen. Door de diversiteit aan spelen is er altijd wel iets dat iemand aanspreekt. Vaak kan er ook al eens gelachen worden, wat de groepsbinding ten goede komt. We hopen deze tool nog meerdere jaren te kunnen gebruiken tijdens onze reizen.

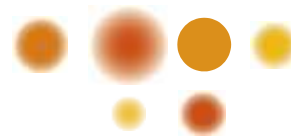

www.kriskras.be

KrisKras vzw organiseert sinds 24 jaar duurzame reizen voor jongeren van 18 t.e.m. 30 jaar, met respect voor mens, cultuur en natuur.

CASE MEYLAND

Zuurstof voor onze medewerkers

Meyland gelegen langs één van de mooiste fietspaden in het Meetjesland maakte haar medewerkers warm om de auto op stal te laten en wat meer gebruik te maken van de fiets.

Onze HR-afdeling werkte samen met o2o om een demodag te organiseren voor alle collega's van Meyland, ABS Roeland en Staaltek.

Ondertussen hebben 10% van de medewerkers gekozen voor een fiets in plaats van brutoloon.

Economisch voordeel

Win-win voor werknemer en werkgever.

Milieuvoordeel

Fietsen verbrand geen brandstof maar calorieën!

Sociaal voordeel

Fietsen is fun.

www.meyland.be

Sector
Industrie

Activiteiten
Bike to werk

CASE MILLIKEN

Optimalisatie brandveiligheid

Milliken is gelegen in centrum Gent en dus omringd door buurtbewoners, in dit kader dragen we brandveiligheid hoog in het vaandel.

Het safety team voerde in 2017 een groot aantal acties uit ter verbetering van de brandveiligheid.

- Installatie afsluiter op de hoofdleiding van de gas, verbonden met het brandalarm
- Temperatuursensoren op de afzuigkanalen
- Nieuwe stuurkast voor de CO₂ blussing in de afzuigleidingen
- Verbeterde toegang tot de afzuigkanalen voor preventieve reiniging
- Training van het intern brandweer team

Economisch voordeel

Verhoogd vertrouwen bij onze klanten in het kader van continuïteit.

Milieuvoordeel

Niet van toepassing.

Sociaal voordeel

Verhoogd vertrouwen bij onze burens.

www.millikeneurope.com

Sector

Technisch Textiel

Activiteiten

Productie van versterkingsweefsel voor de rubberindustrie

2017
MILIEUCHARTER
Oost-Vlaanderen

CASE NIKO

LED-Relighting met onze Zublin-LED verlichting

Vervangen van kwikdamplampen van 440 W per stuk door Zublin-Ledverlichting van 180 W per stuk met ingebouwde aanwezigheidssensoren en dimsysteem: 48 lampen in onze metaalafdeling en 27 lampen in onze montageafdeling.

niko

Niko n.v.
Industriepark West 40
9100 Sint-Niklaas

www.niko.eu

Ontwerp en productie van vooruitstrevende oplossingen: elektrisch schakelmateriaal, stop-contacten, lichtregeling, deurtelefonie, videofonie, huisautomatiserings-systemen...

Economisch voordeel

Een lagere elektriciteitsfactuur: energiewinst van € 8.244/jaar waardoor een terugverdientijd van minder dan 2 jaar!

Milieuvoordeel

Een lager elektriciteitsverbruik van 82.440 kW/jaar waardoor ook een lagere CO₂-uitstoot!

Sociaal voordeel

Het gedimde led-licht geeft een aangename werkomgeving met een beter visueel comfort.

CASE NORTH SEA PORT

Duurzame mobiliteit versterken

North Sea Port, havengebied Gent, wenst haar wagenpark te vergroenen en kocht in 2017 twee elektrische wagens ter vervanging van dieselwagens.

Een aantal werknemers beschikken over een bedrijfswagen. Om de duurzame wagens te promoten laat het havenbedrijf een overschrijding toe van het leasebudget wanneer men kiest voor bv. elektrisch, CNG, hybride. De werknemer krijgt thuis de nodige voorzieningen voor het opladen van de elektrische wagen.

Er werden ook extra laadpalen geïnstalleerd op de parking van het administratief gebouw van North Sea Port, havengebied Gent. Dit geeft de kans voor de personeelsleden en bezoekers om hun elektrische wagen op te laden.

Bij gunning van de fietsleverancier werd rekening gehouden met duurzaamheid en maatschappelijk ondernemen van deze leverancier. De leverancier werkt samen met de sociale economie voor het afstellen en het onderhoud van de fietsen. Na de leaseperiode worden die fietsen geschonken aan mensen die bv. werkloos zijn, dakloos... North Sea Port, havengebied Gent heeft op dit moment meer dan 1/3^e van de personeelsleden aan het fietsen gezet.

Recente actie 2018

Door de fusie tussen Havenbedrijf Gent en Zeeland Seaports tot het nieuwe bedrijf North Sea Port zijn er veel verplaatsingen tussen de twee administratieve kantoren in Terneuzen en Gent.

Begin 2018 is er een tool ontwikkeld om meer te carpoolen tussen de twee kantoren. Collega's kunnen via hun Outlook agenda zien wie naar Gent of Terneuzen rijdt. Dagelijks is er ook een shuttle tussen Gent en Terneuzen. Deze shuttle brengt de post van Gent naar Terneuzen en terug en personeelsleden kunnen dan meerijden met de shuttle.

Er worden in 2018 twee nieuwe poolwagens aangekocht op een duurzame brandstof, namelijk CNG.

Economisch voordeel

Ecologische voetafdruk verminderen door meer in te zetten op verschillende vormen van duurzame mobiliteit.

Milieuvoordeel

Er zijn nog geen metingen uitgevoerd die het milieuvoordeel in kaart brengen. De actie moet bijdragen aan de strategische doelstelling om de economische activiteiten in het havengebied minder afhankelijk te maken van fossiele brandstoffen. North Sea Port streeft naar een energiemix die voor minstens 30% hernieuwbaar is tegen 2020.

Sociaal voordeel

North Sea Port, havengebied Gent, wil door het aanbieden van alternatieven op vlak van mobiliteit haar personeelsleden meer laten stil staan bij het mobiliteitsvraagstuk.

www.northseaport.com

Sector
Havenbedrijf

Activiteit
Ondersteuning van diensten over het wateren

2017
MILIEUCHARTER
Oost-Vlaanderen

CASE ODISEE CAMPUS DIRK MARTENS

Vernieuwen van luchtgroepen hoofdgebouw

In het hoofdgebouw werden de luchtgroepen daterend uit de jaren '70 vervangen.

Situatie vóór vernieuwing

GP1: debiet luchtaanvoer 11.000 m³/h 100% buitenlucht (keuken en cafetaria)

GP2: debiet luchtaanvoer 27.550 m³/h menglucht (verdieping -1 en gelijkvloers)

GP3: debiet luchtaanvoer 20.030 m³/h 100% buitenlucht (ejecto convectoren)

GP4: debiet luchtaanvoer 31.875 m³/h menglucht (verdieping +3)

GP5: debiet luchtaanvoer 43.150 m³/h menglucht (verdieping +1 en +2)

GE3: debiet luchtafvoer 13.330 m³/h (verdieping -1 en gelijkvloers)

GE4: debiet luchtafvoer 32.790 m³/h (verdieping +3)

GE5: debiet luchtaanvoer 47.395 m³/h (verdieping +1 en +2)

GE nieuw: debiet luchtafvoer 10.960 m³/h (verdieping -1 en gelijkvloers)

ET3: debiet luchtafvoer 10.000 m³/h (keuken en cafetaria)

Situatie na vernieuwing: alle luchtgroepen met warmterecuperatie

LG1: debiet luchtaanvoer 25.000 m³/h

debiet luchtafvoer 25.000 m³/h

verdieping -1 en gelijkvloers

LG2: debiet luchtaanvoer 30.370 m³/h

debiet luchtafvoer 30.3750 m³/h

verdieping +1 en +2

LG3: debiet luchtaanvoer 25.660 m³/h

debiet luchtafvoer 25.660 m³/h

verdieping +3

LG4: debiet luchtaanvoer 11.000 m³/h

debiet luchtafvoer 11.000 m³/h

keuken en cafetaria

Regeling

VAV-box per lokaal uitgerust met CO₂ – voeler i.p.v. CAV-box met CO₂

– voeler in extractiekanaal → minder energie en meer comfort

Ventiloconvectoren met 3 verwarmingsniveaus:

- Economy 16°C: buiten de schooluren, klokgestuurd
- Pre-comfort 19°C: tijdens de schooluren, klokgestuurd
- Comfort 21°C: bij lokaalbezetting, aanwezigheidsgestuurd

i.p.v. ejectoconvectoren met thermostaat

Economisch voordeel

De jaarlijkse energiebesparing wordt geschat op 25% en ook het aardgasgebruik zal dalen.

Milieuvoordeel

Daling van de CO₂-uitstoot.

Sociaal voordeel

Het thermisch comfort ligt veel hoger.

www.odisee.be

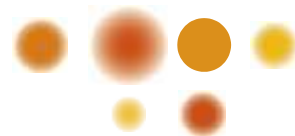
Sector

Hogeschool

Activiteiten

- Hogeschool Odisee biedt 25 bacheloropleidingen in 6 studiegebieden (Lerarenopleiding, Sociaal-Agogisch Werk, Biotechniek, Gezondheidszorg, Bedrijfskunde en Technologie) en diverse vervolgoopleidingen.
- De hogeschool biedt onderwijs aan via een integraal talentbeleid waarbij diversiteit en een nauwe band met het bedrijfsleven speerpunten zijn.

CASE ON SEMICONDUCTOR

Betere isolatie ovens

Voor het bakken in de ovens worden de wafers in een kwartsbuis (kwarts is glas ontdaan van alle verontreinigingen) gebracht. Deze buis wordt opgewarmd tot temperaturen tussen 900°C en 1.225°C. Tevens worden bepaalde gassen in de buis gebracht. Door deze handeling zal er zich een laag op de wafer vormen.

De isolatie van 19 horizontale Thermco ovens werd verbeterd door de kwarts-baffles aan de deurzijde van de oven te vervangen door wolgeïsoleerde baffles. Hierdoor treden er minder warmteverliezen op en moet de oven minder vermogen aanspreken. In totaal kwamen 19 ovens in aanmerking.

Economisch voordeel

Besparing energiekosten en positieve invloed op de levensduur van de oven.

Milieuvoordeel

Besparing van 240 MWh/jaar voor alle ovens samen.

Sociaal voordeel

Aangenamer werkklimaat door minder warmte-afgifte naar de omgeving.

www.onsemi.com

Sector

Micro-elektronica

Activiteiten

Productie van geïntegreerde schakelingen

CASE

Herhalen risicoanalyse psychosociale aspecten

Om de risicoanalyse psychosociale aspecten te actualiseren werd geopteerd om te werken met groepsgesprekken waarbij alle werknemers de kans krijgen om hun inbreng te doen.

Door het beperkt aantal werknemers bij OVMB zijn groepsgesprekken een goede manier om een representatief beeld van de psychosociale risico's te krijgen.

Voor de gesprekken werd een leidraad uitgewerkt waarin de verschillende aspecten aan bod kwamen, met name de 5 A's: arbeidsorganisatie, arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden, arbeidsinhoud en arbeidsverhoudingen.

De werknemers werden verdeeld in 2 groepen waarbij de verschillende functies van alle diensten samengebracht werden.

Economisch voordeel

Mits de nodige voorbereiding kon deze actie door de interne preventieadviseur begeleid worden zodat externe begeleiding niet nodig was.

Sociaal voordeel

De open manier van werken tijdens de gesprekken werd positief ervaren door de werknemers.

Door de werknemers werden tijdens de groepsgesprekken verschillende punten, ook positieve punten, aangehaald. Waar nodig werden acties uitgewerkt en werd in groep een actieplan opgesteld. De acties werden besproken en de nodige maatregelen werden uitgevoerd.

www.ovmb.be

Sector

Afvalverwerking

Activiteiten

- Deponie voor gevaarlijke en niet-gevaarlijke industriële afvalstoffen
- Behandeling van afvalstoffen door solidificatie

CASE RYHOVE MERELBEKE: Gewoon Gezond

Het jaar thema werd opgesplitst in vier onderdelen met veel acties!

- Bedeling van fruit met toffe stickertjes met boodschappen zoals:
 - ✓ Dat heb je goed gedaan, banaan
 - ✓ Ik vind je fijn, mandarijn
 - ✓ Jij bent peer-fect
 - ✓ Je bent best te pruimen
- Suikervrije week
- Fit test
- Stappentellers
- Tips over slaaphygiëne
- Complimentendag
- Train je veerkracht

GewoonGezond beweeg mee

GewoonGezond eet slim

GewoonGezond fit in je hoofd

GewoonGezond mijn huis

...

Inspiratie genoeg dus 😊 zoveel dat ook in 2018 wordt gewerkt rond het thema gezondheid.

Economisch voordeel

Investeren in gezondheid van werknemers resulteert in minder absenteïsme en is dus kostenbesparend.

Milieuvoordeel

Een van de acties was het promoten van drinken van kraantjeswater!

Sociaal voordeel

Enkele van de acties worden nu permanente acties door het grote succes. Bv. elke maand een dag met gratis snackgroentjes.

ryhove.be

Sector:

Maatwerkbedrijf

Activiteiten

- Voeding
- Uitwerk

CASE SOFICO

Beleid rond goede doelen

De uitgangssituatie:

Als bedrijf ontvangen wij regelmatig aanvragen tot steun van goede doelen, dit zowel van onze eigen medewerkers als van externen. Gezien wij deze niet allemaal kunnen toezeggen waren we op zoek naar een beleid rond het steunen van goede doelen, met extra aandacht voor de goede doelen waar ons personeel zelf affiniteit mee heeft.

Oplossing: saldo per medewerker om aan een goed doel te doneren

Ieder jaar op 26 februari, de oprichtingsdatum van Sofico, worden onze medewerkers verwend met een attentie. Dit jaar kreeg iedereen een bon voor een gratis warme wafel en een tegoedbon van 10€ om aan een goed doel te schenken. Deze 10 euro wordt als een tegoed in naam van de medewerker bijgehouden.

Doorheen het jaar kan iedere medewerker zijn saldo verder aandikken. Bij bepaalde events of bij het behalen van bepaalde doelstellingen wordt het saldo verhoogd. Bijvoorbeeld bij de go-live van een klantenproject, bij de verjaardag van de indiensttreding van de medewerker of bij het aanbrengen van een sollicitant die vervolgens in dienst treedt. Het systeem voorziet dat iedere medewerker jaarlijks een minimumsaldo van 25 euro ter beschikking heeft.

De goede doelen bepalen?

Om te vermijden dat we op het einde van het jaar aan tientallen goede doelen moeten storten mag het personeel kiezen uit een short list van goede doelen. In een eerste stap mag iedere medewerker via een invulformulier op onze website een goed doel voordragen, eventueel met een motivatie.

Uit alle goede doelen die de collega's nomineren wordt de short-list van 10 goede doelen opgesteld. Op het einde van het jaar mag iedere medewerker zijn saldo aan 1 van deze goede doelen toewijzen. Sofico stort vervolgens aan deze 10 goede doelen het totaalbedrag dat door de medewerkers aan hen is toegewezen.

Voor de cyclus Duurzaam Ondernemen 2018 nodigen we een aantal van de goede doelen uit de shortlist uit bij ons op het bedrijf om hun werking toe te lichten.

FEEL A WARM GLOW
BY ENJOYING A WARM WAFFLE
AND DONATING TO CHARITY

VOUCHER for 10€ to be donated to charity
A NEW INITIATIVE AS PART OF OUR
CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY PROGRAM

NOW
NOMINATE your favorite good cause for a charity shortlist on
www.sofico.be/csr/charity/sofico-favorite-charity

THROUGHOUT THE YEAR
SAVE money on certain restaurants or go (free), anonymous, and also on
the compliment day. Sofico will add money to your personal charity fund.

AT YEAR END
ALLOCATE your saved up money to one of the charities on the short list.
Find out more on the Corporate Social Responsibility - Charities page on Sofico.be

VOUCHER for 1 Waffle with max. 2 toppings

Valid on:
Waffles from 18.00 to 19.00

Toppings:

- chocolate
- home made caramel
- cream

SOFICO COMPLIMENT DAY

SOFICO

www.sofico.global

Sector:
Software

Activiteiten:
Ontwikkelen en onderhouden van
ons softwareoplossing MILES. Een
contractbeheersysteem voor
autofinanciering, leasing, fleet- en
mobiliteitsmanagement

2017
MILIEUCHARTER
Oost-Vlaanderen

CASE STORA ENSO

Hergebruik van gezuiverd afvalwater als waswater in de gaswasser

Een piloottest werd uitgevoerd waarbij friswater, ingezet als waswater in de gaswasser van de 125 MWth energiecentrale, werd vervangen door effluent van de waterzuivering.

Dit is een gedeeltelijke kringloopsluiting waarbij effluent terug ingezet wordt in een deelproces waar de eisen aan friswater minder stringent zijn.

De testresultaten zijn positief op vlak van water en chemicaliënbesparingen. De geringe hoeveelheid zwevende stoffen in het effluent dienen wel verwijderd te worden om aanlading in de gaswasser te vermijden.

www.website.be

Sector

Papierindustrie

Activiteiten

Productie van kranten- en tijdschriftenpapier

Economisch voordeel

5 % minder friswaterverbruik op site niveau

5% minder geloosd afvalwater op site niveau

Geen chemicaliën verbruik meer voor pH neutralisatie van het waswater

Milieuvoordeel

Waterbesparing

Chemicaliënbesparing

Minder handelingen met gevaarlijke chemicaliën

CASE TOTAL BELGIUM - ERTVELDE

Communicatie

Uit gesprekken die werden gevoerd met werknemers uit alle hiërarchische lagen en afdelingen binnen Total Smeermiddelenfabriek bleek dat er te weinig werd gecommuniceerd met de werknemers en/of boodschappen onvoldoende bleven hangen.

Voor de uitwerking van deze problematiek werd samengewerkt met een masterproefstudent Handelsingenieur

Uitwerking:

- de reeds bestaande ad valvas borden werden anders georganiseerd volgens kleurencodes. Deze borden hangen verspreid over de volledige site en worden overal ingedeeld op dezelfde manier.

- WAT: Working @ Total: intranetpagina die werd opgebouwd na een studie over wat voor de werknemers belangrijke informatie is. De pagina bevat zeer diverse boodschappen: personeelsnieuws, info ivm arbeidsongevallen, vacatures, algemene bedrijfsnieuwtjes, nieuwsbrieven, duurzaamheid, enz.

- Communicatieschermen op diverse plaatsen op de site (aan de koffiemachines): korte boodschappen met dezelfde kleurencode als op de ad valvas borden.

www.total.com

Sector
Oil & Gas

Activiteiten
• Productie van smeermiddelen

Economisch voordeel

Een economisch voordeel is er niet direct, behalve het minder papier verbruik op lange termijn bekeken (in relatie met kost van communicatieschermen)

Sociaal voordeel

- Nut van ad valvas en communicatieschermen in combinatie met het intranet: de arbeiders zitten niet de hele dag achter de PC. Voor hen is het ad valvas systeem belangrijkste communicatiemiddel
- Dankzij deze diverse vormen van communicatie worden alle lagen van de medewerkerspopulatie bereikt

CASE TRIANVAL

Werkgroep “veiligheid werkt” preventie en bescherming

Een multidisciplinaire werkgroep werd opgezet met omkaderings-medewerkers die op vrijwillige basis deelnemen aan workshops rond diverse thema's m.b.t. preventie en bescherming op het werk. De workshops worden voorbereid en begeleid door de interne preventieadviseur. Deze samenkomsten gaan door tijdens de middagpauze en worden aangepakt als een “werkklunch”.

Hoofddoelstelling is de bewustwording en betrokkenheid met preventie en bescherming in Trianval te verhogen bij de volledige omkadering. Om dit te realiseren nemen verschillende diensten deel : administratie, technische dienst, personeelsdienst, logistieke dienst, ...

Arbeidsongevallen regelgeving, analyse arbeidsongevallen, verantwoordelijkheden hiërarchische lijn, gevaarlijke stoffen en preparaten, ergonomie, zijn allemaal mogelijke onderwerpen die aan bod komen.

De werkgroep is in 2017 driemaal georganiseerd en wordt behouden.

Economisch voordeel

Een versterkt beleid rond preventie en bescherming op het werkt helpt arbeidsongevallen te vermijden, doet het absentieïsme dalen, verhoogt de prestaties en doet de zorgkosten dalen. Gezondheid en aanwezigheid van medewerkers verhogen onze capaciteit en competitiviteit.

Milieuvoordeel

Het gebruik van gevaarlijke stoffen en preparaten wordt beperkt, veiligheidsinstructiekaarten zijn uitgewerkt, besproken en worden gebruikt, milieuvriendelijke alternatieven worden gezocht, bv voor reinigingsproducten.

Sociaal voordeel

Indijken van risico's, vermijden van arbeidsongevallen, afwenden van menselijk leed ...

Het enthousiasme van de werkgroep was duidelijk, zowel de inhoud als de aanpak werden geapprecieerd. De werkgroep creëert een groter draagvlak voor het gevoerde beleid van preventie en bescherming op het werk.

trianval
VZW

Biezeweg 8
9230 Wetteren

www.trianval.be

Maatwerkbedrijf
Sociale economie

Verpakking, krimpverpakking
Krimpverpakking bedrukte folie
Manuele handling
Verpakking voeding
Montage
Elektromontage
Houtbewerking
Uitwerk

CASE VANDENBUSSCHE

Vandenbussche verzamelt kledij voor Wereldmissiehulp!

Vandenbussche engageert zich steeds meer als een duurzame onderneming. In het kader daarvan besliste Vandenbussche om, naast het aanbieden van meer duurzame werkkledij aan zijn werknemers, ook de oude, versleten werkkledij te verzamelen in een verzamelcontainer ten voordele van Wereldmissiehulp (WMH). Deze 'rode' container heeft een inhoud van 250 liter.

Sinds begin 2017 staat de container op de terreinen voor het verzamelen van de werkkledij en privé-kledij (als recyclagemateriaal). Op een jaar tijd heeft Vandenbussche (ook met de hulp van Sterq die tot de Vandenbussche groep behoort) 650 kg aan kledij verzameld.

Dit is één van de acties die kadert in het algemeen milieubeleid conform de ISO 14001-norm.

Economisch voordeel

Het inzamelen van de kledij bracht in totaal € 300 op. Dit bedrag zal worden verdeeld aan diverse projecten die Wereldmissiehulp ondersteunt in de derde en vierde wereld.

Milieuvoordeel

De verzamelde kledij wordt professioneel gesorteerd in fracties die nog herbruikbaar zijn als kledij en fracties die als grondstoffen kunnen fungeren voor recyclage. De verkoop van grondstoffen voor recyclage tot nieuw materiaal zoals isolatiemateriaal en poetsdoeken, resulteert in directe financiële hulp voor de lopende ontwikkelingsprojecten van WMH. Wat nog herbruikbaar is, wordt door WMH geëxporteerd naar humanitaire projecten in ontwikkelingslanden.

Sociaal voordeel

Vandenbussche heeft gekozen voor een maatschappelijk engagement met WMH. Meer informatie over de werking van WMH is te vinden via <http://www.wereldmissiehulp.be/wmh-en-duurzaamheid/>

ALGEMEEN BOUWONDERNEMING
VANDENBUSSCHE
WIJ TREKKEN UW PLAN

Vandenbussche nv
Groendreef 21
9880 Aalter
www.vandenbusschebouw.be

Sector
Algemene bouwonderneming

Activiteiten
Nieuwbouw- en renovatieprojecten
in utiliteits- en appartementsbouw

17 PARTNERSCHAP OM
DOELSTELLINGEN
TE BEREIKEN

CASE VICTOR BUYCK STEEL CONSTRUCTION

Duurzaamheidsverslag 2017

Het is sinds 2013 de visie van Victor Buyck om de benchmark te willen zijn voor waardecreatie en MVO in de staalbouwwereld. We willen dit bewerkstelligen door het verschil te maken op gebied van mensen, oplossingen, innovatie en (vooral) gedrag.

In 2017 was het tijd om aan de wereld te vertellen waar we voor staan op dit gebied. Vandaar dit allereerste duurzaamheidsverslag, opgesteld cfr. de GRI-richtlijnen. Hierbij werden die indicatoren gekozen die voor ons en voor onze stakeholders van belang zijn. De onderwerpen werden afgetoetst aan de kernwaarden en de activiteiten van Victor Buyck. Dit verslag vertelt hoe Victor Buyck het verschil maakt in de maatschappij van vandaag. U komt in contact met vele, vaak tot nu toe ongekende aspecten van deze onderneming en de mensen die haar maken.

In de toekomst wenst Victor Buyck de behaalde resultaten te consolideren en een inspiratie te blijven zijn voor al zijn medewerkers en stakeholders.

Er werden strategische doelstellingen rond duurzaamheid uitgewerkt voor de periode 2016-2020 die in de komende jaren verder invulling krijgen, rekening houdend met de toekomstige noden van de klanten en een voldoende mate van winstgevendheid om de aandeelhouders te vergoeden.

Een pdf-versie van dit verslag is via onze website of via onze blog gratis te downloaden. Een exemplaar werd toegestuurd aan iedere werknemer en aan de belangrijkste andere stakeholders.

Het is onze intentie om elke 3 jaar een update van dit duurzaamheidsverslag te publiceren.

Economisch voordeel

Er is hieraan geen economisch voordeel gekoppeld.

Milieuvoordeel

Dit rapport kan de bewustwording bij alle stakeholders van Victor Buyck verhogen en zo onrechtstreeks zorgen voor een milieuvoordeel.

Sociaal voordeel

Via dit duurzaamheidsverslag konden de vele realisaties op gebied van people, planet en profit op een gestructureerde manier in kaart gebracht worden, om van daaruit verder doelgericht te kunnen blijven verbeteren.

<http://www.victorbuyck.be/nl>

Sector:
Staalbouw

Activiteiten:
• Engineering, fabricage en montage van complexe staalconstructies

CASE

Voka Car free day 22 september 2017

Op 22 september 2017 was het Car Free Day, en ook Voka Oost-Vlaanderen deed enthousiast mee.

Door er een kleine wedstrijd aan te koppelen, werd de competitiedrang meteen aangewakkerd. Het doel was om op de meest originele manier naar het werk te komen. Zonder wagen uiteraard.

Om de collega's niet te ontmoedigen door een lange reistijd, mocht men op 'het normale uur vertrekken' en mogelijks dus later toekomen op kantoor. Niemand moest dus extra vroeg uit de veren.

De verplaatsingen werden op de meest uiteenlopende manieren gedaan. Van een fiets, een step, al lopend, met de bus, tot de trein, de bakfiets en het skateboard.

Eén collega had niet minder dan 6 verschillende modi: de fiets, de bus, de trein, de tram, te voet, en een car pool wagen (wegens geen mogelijkheid tot openbaar vervoer zo laat op de avond).

Enkele uitschieters:

www.voka.be/oost-vlaanderen

Activiteiten

- Bedrijfsorganisatie

Op handen en
voeten

Chewbacca kwam per
ruimteschip

Al zwemmend

Economisch voordeel

Een economisch voordeel was er niet direct, behalve de kost van het gespaarde brandstofverbruik.

Milieuvoordeel

De CO₂ reductie is (nog) niet berekend.

Sociaal voordeel

Achteraf mochten de collega's stemmen wie het meest origineel naar het werk kwam.

Niet alleen de competitiegeest werd aangewakkerd, maar ook de collegialiteit en teamgeest. Collega's bereikten onder luide toejuichen het kantoor al lopend, foto's werden gedeeld via sociale media,...

CASE

Goede dialoog bedrijf-omgeving/maatschappij Vondelmolen haalt band aan met inwoners van Groot-Lebbeke

Tijdens het speciale jubileumjaar, heeft Vondelmolen alle inwoners van groot Lebbeke (Lebbeke, Wieze en Denderbelle) uitgenodigd om mee te vieren. Het is dan ook vrij uitzonderlijk dat een bedrijf meer dan 150 jaar op dezelfde plaats actief blijft.

De meer dan 3.000 inwoners die zich voor dit verjaardagsfeestje inschreven konden genieten van een gratis ontbijt/brunch, uitgebreide animatie en een uniek bezoek doorheen onze geschiedenis en productieruimtes.

De massale opkomst voor dit initiatief maakt ons bijzonder blij en duidt ook op de sterke band die Vondelmolen heeft met de lokale gemeenschap.

www.vondelmolen.be

Sector

Voeding

Activiteiten

Productie van peperkoek

Economisch voordeel

Een goede verstandhouding met de "buren" is van zeer groot belang; dag in dag uit leven we in dezelfde buurt. Ook naar (potentiële) medewerkers uit de streek niet onbelangrijk

Sociaal voordeel

Na afloop kregen we heel wat felicitaties voor de goede organisatie in een ontspannen sfeer en keerden onze "buren" tevreden huiswaarts.

Korte video van dit inwonersfeest kan teruggevonden worden op onze facebookpagina 'https://www.facebook.com/vondelmolen/videos'.

2017
MILIEUCHARTER
Oost-Vlaanderen

<http://www.denderrust.be/nl>

Sector
Zorgsector

Activiteiten
Woon- en zorgcentrum

CASE ZORGCAMPUS DENDERRUST

Bijenhotel

Bijen zijn onmisbaar voor onze voedselproductie. Ze vliegen vanaf het vroege voorjaar van bloem tot bloem op onze ingezaaide bloemenweide op zoek naar nectar. Onze totale tuinoppervlakte is 1 ha. Door allerlei redenen zijn bijen de laatste jaren bedreigd. Een extra aanbod aan planten met een goed stuifmeel- en nectargehalte zijn aangeplant.

De laatste jaren hebben bijen het omwille van verschillende redenen (voedseltekort, ziekten, ...) heel wat moeilijker. Wij trachten hier een oplossing te bieden.

Wij hebben het bijenhotel ingericht naast de wandelpaden zodat residenten en bezoekers dit proces kunnen volgen. Naast onze medewerkers hielpen de vrijwilligers en bewoners mee om dit project te realiseren.

Sociaal betrokken we onze vrijwilligers en bewoners mee in dit project bij het versnijden en verzagen van takken en bamboe.

Het is de bedoeling om in een volgende fase bijenkorven te plaatsen en zo onze eigen honing te produceren.

Met deze realisatie dragen we bij aan de biodiversiteit. Wij danken de Stad Aalst en Voka alsook de provincie om dit project te realiseren.

SDG ROADMAP

workshop voor een efficiënt en duurzaam beleid

Wat is SDG Roadmap?

- Inspiratie voor een duurzaam actieplan
- Een kader voor de toekomst
- Til je duurzame bedrijfsvoering naar een hoger niveau
- Brainstorm van chaos naar sterk beleid
- Zowel voor eerste als vergevorderde stappen in duurzame bedrijfsvoering

De SDG Roadmap neemt uw bedrijf mee in een workshop naar een efficiënt en duurzaam beleid. Met de Sustainable Development Goals als kader brainstorm je met jouw team naar een realistisch actieplan met impact.

An Van Herck, Victor Buyck Steel Constructions:
"De SDG Roadmap heeft ons veel inspiratie gegeven om verder aan de slag te gaan."

Ga zelf aan de slag met de train-de-trainer handleiding. Download kosteloos de volledige instructies en de workshop op www.voka.be.

Of laat je begeleiden door een Voka-coördinator duurzaam ondernemen en ontdek alle mogelijkheden van de SDG Roadmap.

Halve dag: € 400 (excl BTW)

Volledige dag: € 750 (excl BTW)

Contact: duurzaamondernemen.ov@voka.be

MVO
VLAANDEREN

MAATSCHAPPELIJK
VERANTWOORD
ONDERNEMEN

Vlaanderen
is duurzaam ondernemen

Kamer van
Koophandel
Oost-Vlaanderen